

**EUROPOS SĄJUNGOS
TARYBA**

**Briuselis, 2008 m. liepos 24 d. (22.08)
(OR. fr)**

12156/08

**GAF 8
FIN 291**

PRIDEDAMAS PRANEŠIMAS

nuo: Europos Komisijos generalinio sekretoriaus, kurio vardu pasirašo
direktorius Jordi AYET PUIGARNAU
gavimo data: 2008 m. liepos 22 d.
kam: Generaliniam sekretoriui-vyriausiajam įgaliotiniui Javier SOLANA

Dalykas: Komisijos ataskaita Europos Parlamentui ir Tarybai
– Bendrijų finansinių interesų apsauga – Kova su sukčiavimu –
2007 m. metinė ataskaita

Delegacijoms pridedamas Komisijos dokumentas KOM (2008) 475 galutinis.

Priedama: KOM (2008) 475 galutinis

EUROPOS BENDRIJŲ KOMISIJA

Briuselis, 2008.7.22
KOM(2008) 475 galutinis

KOMISIJOS ATASKAITA EUROPOS PARLAMENTUI IR TARYBAI

Bendrijų finansinių interesų apsauga – Kova su sukčiavimu – 2007 m. metinė ataskaita
[SEC (2008) 2300]
[SEC (2008) 2301]

TURINYS

Įvadas	4
1. Kovos su sukčiavimu rezultatai: sukčiavimo atvejų ir kitų pažeidimų statistika.....	5
1.1. Sukčiavimo atvejų ir kitų pažeidimų, apie kuriuos valstybės narės ir Komisijos tarnybos pranešė 2007 m., statistika	5
1.1.1. Tradiciniai nuosavi ištekliai	8
1.1.2. Žemės ūkio išlaidos (EŽŪOGF ir EŽŪFKP).....	8
1.1.3. Struktūrinės priemonės.....	9
1.1.4. Pasirengimo narystei fondai.....	10
1.1.5. Komisijos tiesiogiai valdomų išlaidų statistika.....	11
1.2. OLAF veiklos statistika.....	12
2. Svarbiausieji 2007 m. pokyčiai.....	12
2.1. Pažanga muitų srityje	12
2.1.1. Tarpusavio pagalba pirmojo ramsčio srityje.....	12
2.1.2. Konvencijos trečiojo ramsčio srityje ir konkrečios nacionalinės priemonės.....	13
2.2. Kova su cigarečių kontrabanda ir padirbinėjimu	14
2.3. Pažeidimai ir įtariamo sukčiavimo atvejai tiesioginių išlaidų srityje.....	15
2.4. Naujas apsaugos nuo sukčiavimo metodas	15
2.5. Euro apsauga nuo padirbinėjimo.....	15
2.6. Programa „Herkulis II“	16
2.7. Kitos priemonės, kurių imtasi 2007 m. Bendrijų finansiniams interesams apsaugoti	16
3. Kontrolės sistemos, padedančios nustatyti sukčiavimo atvejus ir kitus pažeidimus .	18
3.1. Kontrolė struktūrinių fondų srityje.....	18
3.1.1. Kontrolės sistemos tobulinimas	19
3.1.2. Valstybių narių atliekama valdymo kontrolė Europos regioninės plėtros fondo (ERPF) srityje.....	20
3.2. Kontrolės sistema žemės ūkio srityje.....	21
3.3. Tradicinių nuosavų išteklių kontrolė.....	22
3.4. Reglamento (EB, Euratomas) Nr. 2185/96 kontrolė ir patikrinimai vietoje.....	23
4. Senaties terminas, taikomas teisiniam persekiojimui ir teismo sprendimams dėl pažeidimų	24

4.1.	Senaties terminas, taikomas teisiniam persekiojimui dėl pažeidimų.....	24
4.2.	Teismo sprendimo dėl administracinių nuobaudų skyrimo senaties terminas.....	25
4.3.	Teismo sprendimo dėl administracinės priemonės (išieškojimo) senaties terminas..	25
5.	Išieškojimas.....	26
5.1.	Žemės ūkis	26
5.2.	Struktūriniai fondai	27
5.3.	Nuosavi ištekliai.....	28
5.4.	Tiesioginės išlaidos	28
5.5.	Išieškojimas po OLAF tyrimo.....	29

ĮVADAS

Bendrijų finansinių interesų apsauga ir kova su sukčiavimu yra Bendrijos ir valstybių narių pasidalijamosios kompetencijos sritys. Kiekvienais metais Komisija, bendradarbiaudama su valstybėmis narėmis, parengia ataskaitą, kurioje pristato statistiką ir naujas priemones šiems išpareigojimams vykdyti pagal EB sutarties 280 straipsnį. Ataskaita skirta Europos Parlamentui ir Tarybai bei skelbiama¹.

Ataskaitos **pirmojoje dalyje** apibendrinami **statistiniai duomenys apie pažeidimus**, apie kuriuos valstybės narės praneša tose srityse, kuriose jos įgyvendina biudžetą: žemės ūkio politikos, struktūrinių ir pasirengimo narystei fondų – tai sudaro apie 80 % biudžeto, taip pat statistiniai duomenys apie pažeidimus Bendrijos nuosavų išteklių rinkimo srityje. Taip pat pateikiami pažeidimų Komisijos tiesiogiai valdomų išlaidų srityje įverčiai ir apžvelgiama Europos kovos su sukčiavimu tarnybos (OLAF) operatyvinė veikla.

Šiuos statistinius duomenis interpretuoti ir naudoti reikia labai atsargiai: dažniausiai pažeidimas, apie kurį pranešta, nėra galimas sukčiavimo atvejis (tai būtų apgalvota veika). Įtarimas sukčiavimu – tai ne teismo nutarimu patvirtintas sukčiavimas. Visi nurodyti pažeidimai nagrinėjami ir dėl jų imamasi įvairių tolesnių veiksmų, kaip išsamiau išdėstyta 3 ir 5 punktuose.

Ataskaitoje pateikiami duomenys yra orientacinio pobūdžio, preliminarūs ir negalutiniai. Kol bus nustatyta tiksli pažeidimo suma, apsidraudžiant dažniausiai nurodoma visa su tam tikra veikla susijusi suma. Valstybės narės privalo pranešti apie pažeidimus, bet tai darydamos nevienodai paiso taisyklių. Be to, paprastai pačios valstybės narės įvardija, kuriuos iš pažeidimų, apie kuriuos pranešta, laiko įtariamo sukčiavimo atvejais. Ir tik nacionalinėms institucijoms atlikus teisinę procedūrą, dažnai praėjus nemažai laiko, nustatoma, ar tai buvo sukčiavimo atvejis, ar ne, ir koks iš tikrųjų yra jo finansinis poveikis. Spręsdama, kuriuos atvejus laikyti sukčiavimu, Komisija remiasi valstybių narių teikiama informacija (neprivaloma).

Antrojoje ataskaitos dalyje pristatomi **svarbiausi 2007 m. pokyčiai** sukčiavimo bei kitų pažeidimų prevencijos ir kovos su jais srityje.

Trečiojoje dalyje apibūdinamos **kontrolės priemonės, kuriomis bandoma nustatyti sukčiavimo atvejus bei kitus pažeidimus**; daug dėmesio skiriama struktūrinių fondų kontrolės sričiai, ypač valdymo kontrolei. **Ketvirtojoje dalyje** aptariamas senaties terminas, taikomas teisiniam persekiojimui dėl pažeidimų, taip pat sprendimų dėl administracinės priemonės ar nuobaudos vykdymui. Abu klausimai nagrinėjami remiantis valstybių narių atsakymais į klausimyną.

Penktojoje dalyje, laikantis tokių pat atsargumo priemonių kaip pirmojoje, aptariami 2007 m. visose biudžeto srityse atlikti išieškojimai.

Prie ataskaitos pridedami du Komisijos tarnybų darbiniai dokumentai².

¹ Ankstesnių metų ataskaitas galima rasti: http://ec.europa.eu/anti_fraud/reports/anti-fraud_en.html.
² SEC (2008) 2300 ir SEC (2008) 2301.

1. KOVOS SU SUKČIAVIMU REZULTATAI: SUKČIAVIMO ATVEJŲ IR KITŲ PAŽEIDIMŲ STATISTIKA

1.1. Sukčiavimo atvejų ir kitų pažeidimų, apie kuriuos valstybės narės ir Komisijos tarnybos pranešė 2007 m., statistika

Bendrijos teisė valstybes nares įpareigoja pranešti apie įtariamo sukčiavimo atvejus ir kitus pažeidimus tose srityse, kuriose valstybės narės įgyvendina biudžetą bei surenkant Bendrijos nuosavus išteklius. Sukaupta informacija panaudojama analizei ir stebėsenai. Ji leidžia daugiau sužinoti apie pažeidimų poveikį Bendrijos biudžetui.

Svarbu skirti sukčiavimą nuo kitų pažeidimų. Pažeidimas – tai bet kuris ūkinės veiklos vykdytojo atliktas Bendrijos teisės aktų nuostatų pažeidimas, dėl kurio padaroma arba gali būti padaryta žala Bendrijų finansiniams interesams³. Sukčiavimas yra tyčia padarytas pažeidimas, laikomas baudžiamuoju nusikaltimu⁴. Valstybės narės nustato, kurie pažeidimų, apie kuriuos buvo pranešta, yra įtariamo sukčiavimo atvejai. Tikrąjį sukčiavimo finansinį poveikį galima nustatyti tik pabaigus teisinę procedūrą.

Su šia ataskaita skelbiamame Komisijos tarnybų dokumente „Statistinis pažeidimų įvertinimas“⁵ pateikiama išsami valstybių narių pateiktos informacijos analizė; pirmą kartą pateikiami statistiniai duomenys apie sukčiavimo atvejus ir kitus pažeidimus, Komisijos tarnybų nustatytus biudžeto srityse, kurioms taikomas centralizuotas tiesioginis valdymas.

Išvados dėl pažeidimų, apie kuriuos pranešė valstybės narės

- Pažeidimų, apie kuriuos pranešta, skaičius sumažėjo visose srityse, išskyrus struktūrinius veiksmus.
- Spėjamas pažeidimų finansinis poveikis padidėjo visose srityse. Nuosavų išteklių ir žemės ūkio srityse taip yra iš dalies todėl, jog apie kai kuriuos pažeidimus, įvykusius ar pastebėtus ankstesniais metais, pranešta tik 2007 m. Išlaidų srityje tokia padėtis iš dalies susidarė dėl naujų valstybių narių priėmimo ir neseniai padidėjusių mokėjimų šioms šalims. Finansinis poveikis, skaičiuojant biudžeto procentais, išlieka gana pastovus. Baigiantis 10 naujų narių Pasirengimo narystei fondų programavimo periodui, nustatyta daug pažeidimų, turinčių didelį spėjamą finansinį poveikį.
- Spėjamas įtariamo sukčiavimo atvejų finansinis poveikis išliko pastovus išlaidų srityje, o nuosavų išteklių srityje šiek tiek sumažėjo. Primename, kad turime omenyje įtariamo sukčiavimo atvejus, apie kuriuos pranešta, o ne teismų pripažintus sukčiavimo atvejus, ir kad tikrąjį finansinį poveikį galima apskaičiuoti tik pasibaigus teisinėms ir administracinėms procedūroms.

³ 1995 m. gruodžio 18 d. Tarybos reglamento (EB, Euratomas) Nr. 2988/95 dėl Europos Bendrijų finansinių interesų apsaugos 1 straipsnio 2 dalis, OL L 312, 1995 12 23.

⁴ 1995 m. liepos 26 d. Konvencijos dėl Europos Bendrijų finansinių interesų apsaugos 1 straipsnio 1 dalies a punktas, OL C 316, 1995 11 27.

⁵ [SEC \(2008\)2300](#)

- Nors apie daugumą pažeidimų Komisijai pranešta laikantis nustatytų terminų, vis dėlto padėti reikia gerinti: apie pažeidimus žemės ūkio srityje pranešama vidutiniškai po 1,2 metų, dėl struktūrinių veiksmų – 0,9. Kai kurios valstybės narės dažnai praneša labai pavėluotai. Kad būtų galima atlikti veiksmingą kontrolę, apie pažeidimus reikia pranešti greitai.
- Daugėja valstybių narių, kurios pranešimus siunčia elektroniniu paštu, visų pirma naudojamosi Komisijos pasiūlytais AFIS/ECR⁶ moduliais žemės ūkio ir struktūrinių fondų srityje. Naudojantis moduliais palengvinamas duomenų apdorojimas, gerinama jų kokybė, juos lengviau lyginti. Kai kurios valstybės narės tebesiunčia spausdintus pranešimus paštu arba elektroniniu paštu, nenaudodamos ECR modulių.
- Nacionalinėms valdžios institucijoms dedant daugiau pastangų (pagalbinė medžiaga, už pranešimus atsakingų darbuotojų mokymas) ir dažniau naudojant ECR modulius, pranešimų kokybė visose srityse toliau gerėjo. Todėl gerėja kontrolė ir strateginė duomenų analizė. Kai kurios valstybės dar turi pasitempti, visų pirma dėl pažeidimų klasifikavimo pagal tipus.

⁶ Kovos su sukčiavimu informacinė sistema / ECR duomenų bazė (Anti Fraud Information System / External Communications Registry).

1 lentelė. Pažeidimų skaičius ir sumos 2007 m.

Sritis	Pažeidimų, apie kuriuos pranešta, skaičius		Bendras spėjamas pažeidimų finansinis poveikis, įskaitant įtariamo sukčiavimo atvejus (mln. EUR)		Spėjamas tik įtariamo sukčiavimo atvejų finansinis poveikis (mln. EUR)	
	2006 ⁷	2007	2006	2007	2006	2007
EŽŪOGF Garantijų skyrius	3 249	1 548	87	155	29,8 (~0,06 % visų asignavimų)	44,8 (~0,1 % visų asignavimų)
Struktūriniai fondai ir Sanglaudos fondas	3 216	3 832	703	828	157,56 (~0,41 % visų asignavimų)	141 (~0,31 % visų asignavimų)
Pasirengimo narystei fondai	395	332	14	32	1,57 (~0,03 % visų asignavimų)	5 (~0,38 % visų asignavimų)
Tiesioginės išlaidos	–	411	–	33	–	18,1 (~0,17 % visų asignavimų ⁸)
Iš viso išlaidų	6 860	6 123	804	1 048	188,93 (~0,2 % sumos išlaidų visose keturiose srityse)	208,9 (~0,22 % sumos išlaidų visose keturiose srityse)
Nuosavi ištekliai⁹	5 705	5 321	353	377	34,39 (~0,94 % visos nuosavų išteklių sumos)	106,57 (~0,62 % visos nuosavų išteklių sumos ¹⁰)

⁷ Kai kurių sektorių duomenys, palyginti su 2006 m. ataskaita, atnaujinti.

⁸ Skaičiavimai apima visą 2000–2006 m. finansinę perspektyvą.

⁹ Muitai ir žemės ūkio mokesčiai.

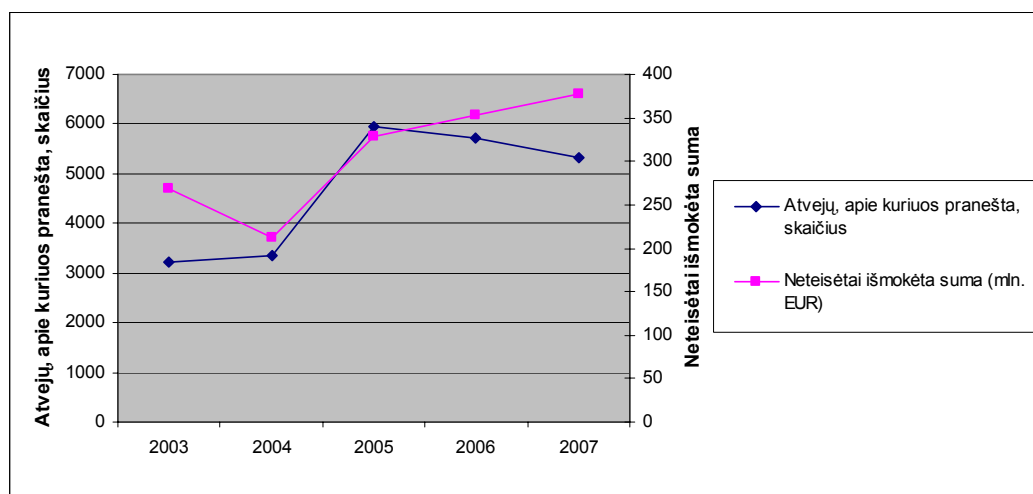
¹⁰ Šis procentinis dydis apskaičiuotas remiantis ne apskaita, o tradiciniais nuosavais ištekliais bendrajame 2007 m. biudžete.

1.1.1. Tradiciniai nuosavi ištekliai

Pažeidimų, apie kuriuos pranešta, skaičius sumažėjo 7 % (2006 m. – 5 705 atvejai, 2007 m. – 5 321). Spėjama suma (377 mln. EUR) padidėjo daugiau nei 6 %. Įtariamo sukčiavimo atvejai sudaro apie 23 % pažeidimų, apie kuriuos pranešta; jų finansinis poveikis preliminariai vertinamas 106,57 mln. EUR, tai yra maždaug 0,62 % visos 2007 m. nuosavų išteklių sumos (2006 m. atitinkamai 134,39 mln. EUR ir 0,94 %). Primename, kad turime omenyje įtariamo sukčiavimo atvejus, apie kuriuos pranešta, o ne teismų pripažintus sukčiavimo atvejus, ir kad tikrasis finansinis poveikis dar nenustatytas.

Daugiausia pažeidimų susiję su tokiais pat kaip ir ankstesniais metais gaminiais, t. y. elektronikos ir multimedijos, ypač televizoriais ir monitoriais. Dažniausi pažeidimai – gaminiai neteisingai klasifikuojami, klaidingai nurodoma jų kilmė. Antra grupė gaminių, su kuriais susiję daug pažeidimų, yra tabako gaminiai. Komisija ir toliau skiria šiems sektoriams ypatingą dėmesį. Daržovių (ypač česnakų), taip pat avalynės, automobilių ir motociklų dalių bei aprangos sektorių svarba padidėjo; tuo tarpu mėsos, geležies, plieno gaminių bei grūdų sektorių svarba sumažėjo. Analizuojant šiuos duomenis, svarbu atkreipti dėmesį į tai, kad pažeidimas nebūtinai padarytas tuomet, kai jis pastebėtas ir apie jį pranešta Komisijai.

1 diagrama. Pažeidimų, apie kuriuos pranešta, skaičius ir spėjamas finansinis poveikis. Tradiciniai nuosavi ištekliai. 2003–2007 m.

1.1.2. Žemės ūkio išlaidos (EŽŪOGF ir EŽŪFKP)

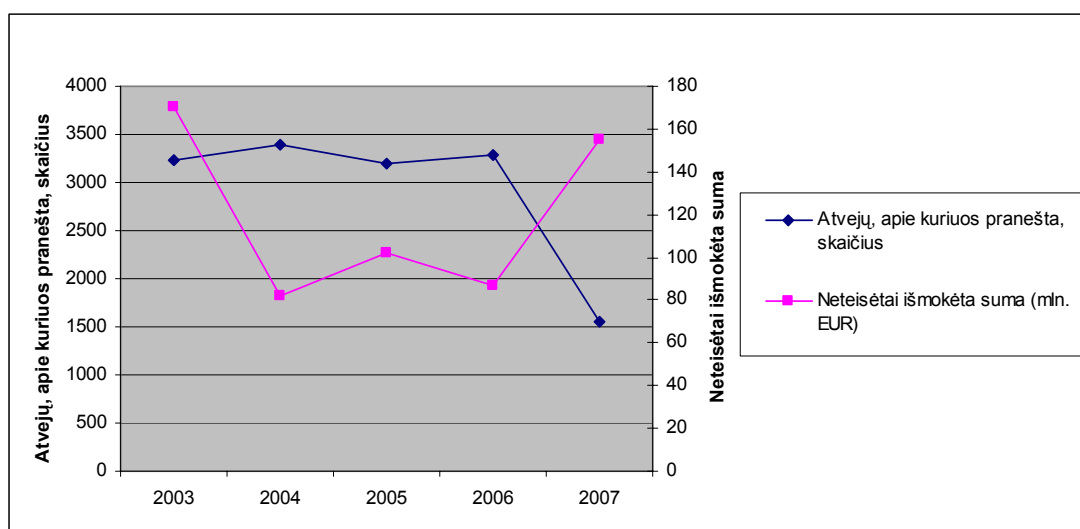
Pažeidimų, apie kuriuos pranešta, skaičius sumažėjo 53 % (1 548 atvejai, 2006 m. – 3 249). Tokį ryškų sumažėjimą buvo galima numatyti; jį lėmė naujas, 2007 m. sausio mėn. pradėtas taikyti 2006 m. Komisijos reglamentas¹¹, kuriuo nuo 4 000 iki 10 000 EUR padidinta riba, kurią viršijus valstybės narės privalo pranešti Komisijai apie pažeidimą. Pažeidimų suma (155 mln. EUR, tai yra apie 0,33 % visų asignavimų

¹¹ 2006 m. gruodžio 14 d. Komisijos reglamentas (EB) Nr. 1848/2006 dėl su bendrosios žemės ūkio politikos finansavimu susijusių pažeidimų ir neteisingai sumokėtų sumų susigrąžinimo bei šios srities informacinės sistemos organizavimo ir panaikinantis Tarybos reglamentą (EEB) Nr. 595/91, OL L 355, 2006 12 15.

žemės ūkio srityje) padidėjo 44 %. Iš dalies tai lėmė didelį finansinį poveikį turintys atvejai, įvykę ar pastebėti ankstesniais metais, tačiau apie kuriuos pranešta tik 2007 m. Įtariamo sukčiavimo atvejai sudaro apie 10 % pažeidimų, apie kuriuos pranešta, o jų finansinis poveikis preliminariai vertinamas 44,8 mln. EUR, arba 0,1 % visų 2007 m. asignavimų (2006 m. – 29,8 mln. EUR, arba maždaug 0,06 %). Primename, kad turime omenyje įtariamo sukčiavimo atvejus, apie kuriuos pranešta, o ne teismų pripažintus sukčiavimo atvejus, ir kad tikrasis finansinis poveikis dar neapskaičiuotas.

Didžiausios sumos susijusios su pieno, pieno produktų, vaisių, daržovių, cukraus ir kaimo plėtros sektoriais. Kartu šie keturi sektoriai sudaro maždaug 77 % visos pažeidimų sumos.

2 diagrama. Pažeidimų, apie kuriuos pranešta, skaičius ir spėjamas finansinis poveikis. Žemės ūkio išlaidos 2003–2007 m.

1.1.3. Struktūrinės priemonės

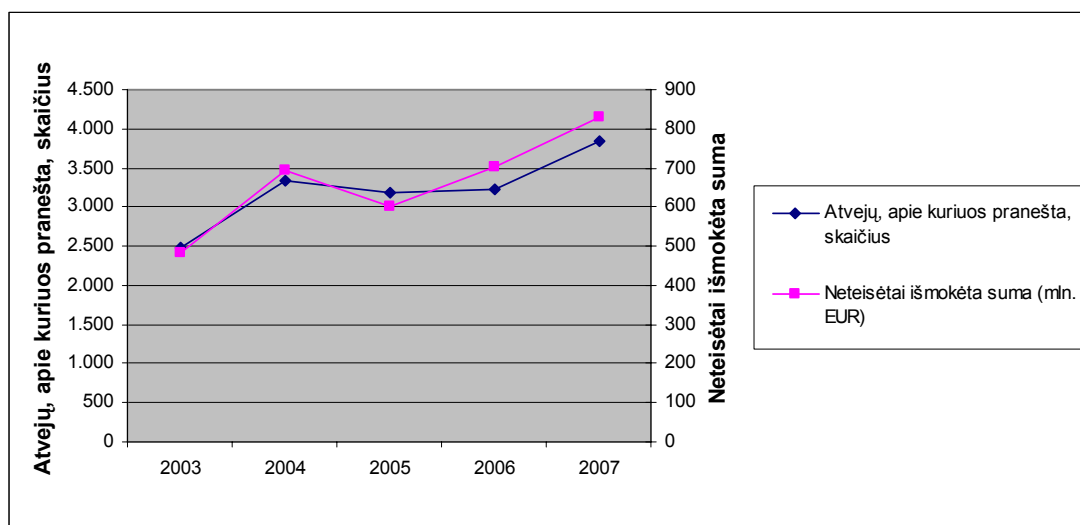
Pažeidimų, susijusių su struktūriniais fondais ir Sanglaudos fondu, apie kuriuos pranešta, skaičius padidėjo 19,2 % (3 832 atvejai, 2006 m. – 3 216 atveju). Preliminarus finansinis poveikis (828 mln. EUR arba maždaug 1,83 % išsipareigojimų asignavimų) padidėjo 17,7 %. Įtariamo sukčiavimo atvejai sudaro maždaug 12,4 % pažeidimų, apie kuriuos pranešta, o jų spėjamas finansinis poveikis yra 141 mln. EUR, arba 0,31 % visų išsipareigojimų asignavimų (2006 m. atitinkamai 157,56 mln. EUR ir 0,41 %). Primename, kad turime omenyje įtariamus sukčiavimo atvejus, apie kuriuos pranešta, o ne teismų pripažintus sukčiavimo atvejus, ir kad tikrasis finansinis poveikis dar neapskaičiuotas.

Kaip ir ankstesniais metais, daugiausia pažeidimų padaryta Europos regioninės plėtros fondo (ERPF)¹² ir Europos socialinio fondo (ESF)¹³ srityse (apie 83 % pažeidimų). 76 % pažeidimų susiję su projektais arba veiksmais, vykdomais 1 ir 2 tikslų regionuose.

¹² Europos regioninės plėtros fondas.

¹³ Europos socialinis fondas.

3 diagrama. Pažeidimų, apie kuriuos pranešta, skaičius ir spėjamas finansinis poveikis. Struktūrinės priemonės. 2003–2007 m.

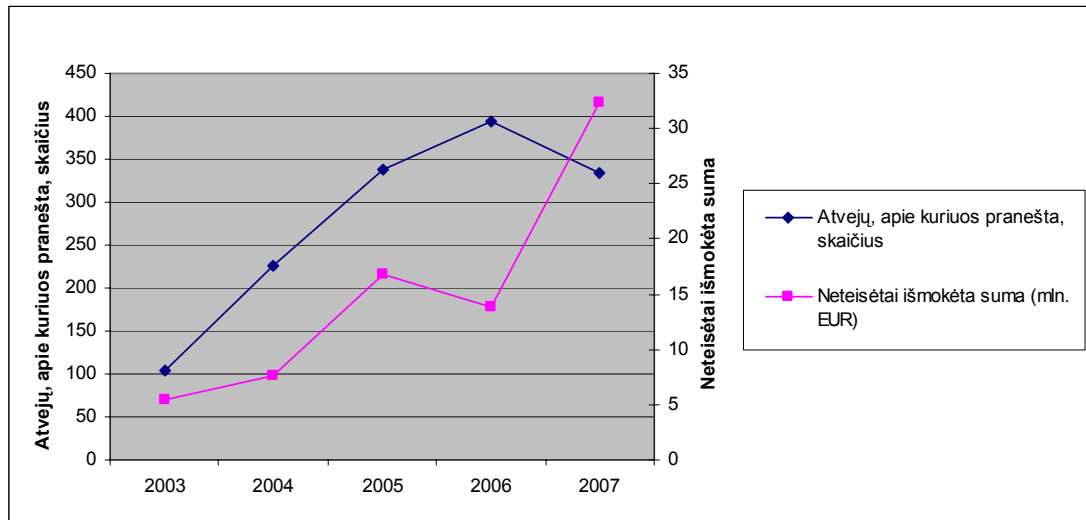

1.1.4. Pasirengimo narystei fondai

Bendras su PHARE, SAPARD ir ISPA fondais susijusių pažeidimų, apie kuriuos pranešta, skaičius sumažėjo 13 % (332 atvejai, palyginti su 395 atvejais 2006 m.). Spėjamas finansinis pažeidimų poveikis išaugo nuo 14 mln. EUR 2006 m. iki 32 mln. EUR 2007 m. (apie 1,92 % bendros reikalavimus atitinkančių išlaidų sumos). Įtariamo sukčiavimo atvejai, apie kuriuos pranešta, sudarė maždaug 15,5 % 2007 m. neteisėtai išmokėtos sumos, o finansinis poveikis yra 5 mln. EUR arba maždaug 0,38 % viso metinio biudžeto. Primename, kad turime omenyje įtariamo sukčiavimo atvejus, apie kuriuos pranešta, o ne teismų pripažintus sukčiavimo atvejus, ir kad tikrasis finansinis poveikis dar neapskaičiuotas.

Su visais pasirengimo narystei fondais dažniausiai susijęs pažeidimas – „reikalavimų neatitinkančios išlaidos“.

4 diagrama. Pažeidimų, apie kuriuos pranešta, skaičius ir spėjamas finansinis poveikis. Pasirengimo narystei fondai. 2003–2007 m.

1.1.5. Komisijos tiesiogiai valdomų išlaidų statistika

Pirmą kartą į ataskaitą įtraukiame punktą apie Komisijos tiesiogiai valdomas biudžeto sritis. Kadangi sistema, leidžianti skirstyti į kategorijas pažeidimų atvejus ir įtariamo sukčiavimo atvejus, įdiegta 2008 m. (žr. 2.3 punktą), turėjome susiaurinti 2007 m. laikotarpio analizę. Čia pateikiamus duomenis reikia vertinti itin atsargiai ir nelaikyti jų praktiniais sukčiavimo ir pažeidimų lygio įrodymais.

Spėjamas pažeidimų šioje srityje skaičius – 411. Finansinis poveikis preliminariai vertinamas 33 mln. EUR, iš kurių 18,1 mln. sudaro įtariamo sukčiavimo atvejai, apie kuriuos pranešta. Išorinės veiklos sektoriuose neteisėtai išmokėta suma, apie kurią pranešta, sudaro 19,1 mln. EUR, vidaus politikos srityje – 13,9 mln. EUR. 2000–2006 m. finansiniu laikotarpiu galimų sukčiavimo atvejų spėjamas finansinis poveikis sudaro 0,17 % visų Komisijos tiesiogiai sudarytų sutarčių.

1.2. OLAF veiklos statistika

Remdamasi pradiniu gautos informacijos įvertinimu, OLAF gali pradėti keturių rūšių bylas: vidaus, išorės, koordinavimo ir baudžiamosios pagalbos. Pradedamų bylų skaičius kasmet išlieka pastovus (2007 m. – 210, 2006 m. – 194, 2005 m. – 216). Nuo 2004 m. pačios OLAF pradėtų bylų (vidaus ir išorės) skaičius pasiekė ir aplenkė OLAF bylas, kuriomis nacionalinėms institucijoms teikiama pagalba ir koordinuojami veiksmai (koordinavimo ir baudžiamosios pagalbos bylose). Nuo 2005 m. pačios OLAF atliekami tyrimai sudaro apie 75 % visų pradėtų bylų.

Šiuo metu tiriamų atvejų skaičius sumažėjo (2007 m. pabaigoje jų buvo 408, 2006 m. pabaigoje – 431, 2005 m. – 452), ypač dėl OLAF pastangų baigti senų bylų nagrinėjimą.

2 lentelė. 2007 m. gruodžio 31 d. nagrinėjamų bylų skaičius pagal sritis ir jų finansinis poveikis

Sritis	2007 m. gruodžio 31 d. nagrinėjamų bylų skaičius	Spėjamas finansinis poveikis (mln. EUR)
Muitai / PVM	76	781,3
Žemės ūkis	50	108,8
Struktūriniai fondai	48	172,4
Tiesioginės išlaidos	140	206,7
Vidaus tyrimai	94	289,6
Iš viso	408	1 558,8

Daugiau informacijos bei palyginimą su ankstesniais metais galima rasti OLAF ataskaitoje¹⁴.

2. SVARBIAUSIEJI 2007 M. POKYČIAI

2.1. Pažanga muitų srityje

2.1.1. Tarpusavio pagalba pirmojo ramsčio srityje

Komisijos pasiūlymu¹⁵ Taryba pakeitė reglamentą dėl monitoringo, atliekamo eksportuojant žemės ūkio produktus¹⁶, kad valstybės narės, kurios atlieka rizikos analizę pagal Bendrijos teisės aktus, turėtų galimybę taikyti mažiausią kontrolės normą nacionaliniu, o ne eksporto muitinės įstaigų lygiu, ir nacionalinės muitinių įstaigos dėl to galėtų geriau atlikti kontrolę savo valstybės teritorijoje.

¹⁴ http://ec.europa.eu/comm/anti_fraud/reports/index_en.html.

¹⁵ COM (2007) 489.

¹⁶ Tarybos reglamentas (EB) Nr. 14/2008, kuriuo keičiamas Reglamentas (EEB) Nr. 386/90 dėl monitoringo, atliekamo eksportuojant žemės ūkio produktus, už kuriuos skiriamos grąžinamosios išmokos arba kitos sumos, OL L 8, 2008 1 11.

Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas¹⁷ dėl grynųjų pinigų, įvežamų į Bendriją ar išvežamų iš jos, kontrolės įsigaliojo 2007 m. birželį. Tarpusavio pagalbos srityje jis remiasi Tarybos reglamentu (EB) Nr. 515/97¹⁸ ir jame numatoma, jog Komisijai reikia pranešti esant požymių, kad grynųjų pinigų sumos sietinos su pajamomis, gautomis iš sukčiavimo ar bet kurios kitos neteisėtos veiklos, darančios žalą Bendrijos finansiniams interesams.

Komisijos siūlymas¹⁹ iš dalies pakeisti reglamentą dėl tarpusavio pagalbos žemės ūkio ir muitinės srityse²⁰ 2007 m. teisėkūros procese pažengė į priekį. 2008 m. vasario mėnesį Europos Parlamentas per pirmąjį svarstymą reglamentą patvirtino su kai kuriais pakeitimais. Teisės akte numatytas teisinis pagrindas Muitinės bylų identifikavimo duomenų bazei (FIDE), taip pat numatyta sukurti Europos duomenų registrą. FIDE leis nacionalinėms ir Bendrijos (OLAF) institucijoms nustatyti, kokios tarnybos atliko tyrimus, susijusius su tuo pačiu asmeniu (tais pačiais asmenimis) ar ta pačia įmone (tomis pačiomis įmonėmis). Registro tikslas – rinkti ir analizuoti duomenis, paprastai naudojamus tarptautinės prekybos srityje²¹. Planuojama, kad pasiūlymas bus galutinai priimtas 2008 metais.

Priimti du pasiūlymai²², išskelti vadovaujantis Lisabonos strategija, kuriais siekiama modernizuoti muitinės procedūras. Įsigaliojus naujam muitinės kodeksui, vis daugiau pranešimų bus siunčiamu elektroniniu būdu, o įgyvendinant e. muitinės projektą, duomenis iš nacionalinių muitinės informacinių sistemų bus vis lengviau koordinuoti vienoje pagrindinėje bazėje. Sumažės operacijų sąnaudos, bus galima greičiau gauti duomenis ir atlikti rizikos analizę Europos mastu.

2.1.2. *Konvencijos trečiojo ramsčio srityje ir konkrečios nacionalinės priemonės*

2007 m. Malta pasirašė Neapolio II konvenciją dėl muitinės administracijų tarpusavio pagalbos ir bendradarbiavimo (Neapolio II konvencija)²³. Ji ratifikuota ir įsigaliojo visose valstybėse narėse, išskyrus Italiją, bet jau taikoma 22 valstybėse narėse²⁴.

Malta ratifikavo Konvenciją dėl informacijos technologijų naudojimo muitinės tikslais²⁵, kurioje numatyta sukurti Muitinės informacinę sistemą (MIS). Konvencija įsigaliojo 2005 m. pabaigoje, ją ratifikavo visos valstybės narės.

Švedijai ir Suomijai ratifikavus įsigaliojo protokolas dėl muitinės bylų identifikavimo duomenų bazės sukūrimo, keičiantis Konvenciją dėl informacijos

¹⁷ Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1889/2005, OL L 309, 2005 11 25.

¹⁸ OL L 82, 1997 3 22.

¹⁹ COM (2006) 866.

²⁰ Jau minėtas Tarybos reglamentas (EB) Nr. 515/97.

²¹ Pvz., apie konteinerių gabenimą.

²² 2008 m. priimti pasiūlymai: 2008 m. balandžio 23 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 450/2008, nustatantis Bendrijos muitinės kodeksą (Modernizuotas muitinės kodeksas), ir 2008 m. sausio 15 d. Europos Parlamento ir Tarybos sprendimas Nr. 70/2008/EB dėl nepopierinės muitinės ir verslo aplinkos, OL L 23, 2008 1 23.

²³ 1997 m. gruodžio 18 d. Konvencija, OL C 24, 1998 1 23.

²⁴ Kaip nurodyta Konvencijos 32 straipsnio 4 dalyje.

²⁵ 1995 m. liepos 26 d. Konvencija, OL C 316, 1995 11 27.

technologijų naudojimo muitinės tikslais²⁶. Latvija protokolą pasirašė 2007 m.²⁷. Protokolu sukuriama Muitinės bylų identifikavimo duomenų bazė (FIDE).

Rumunija ir Bulgarija abi konvencijas ir protokolą pasirašė stodamos į ES²⁸.

Belgija pasirašė dvišales bendradarbiavimo sutartis su daugeliu trečiųjų šalių. Vengrijos baudžiamajame kodekse kaltinimo kontrabanda formuluotė iš dalies pakeista, ji tapo aiškesnė. Suomija pranešė apie didelio masto muitinės institucijų reorganizaciją, kuria siekiama pagerinti rizikos valdymą. Airijoje tuo pačiu tikslu įdiegta nauja informacinė sistema.

2.2. Kova su cigarečių kontrabanda ir padirbinėjimu

2004 m. Europos bendrija ir 10 valstybių narių²⁹ sudarė bendradarbiavimo susitarimą su „Philip Morris International“ (PMI). Nuo susitarimo pasirašymo iki 2007 m. pabaigos PMI skyrė 575 mln. JAV dolerių (apie 364,5 mln. EUR). Susitarimą pasirašė dar 16 valstybių narių³⁰. Jame numatoma, kad per 12 metų bus pervesta apie 1 250 mln. JAV dolerių, kuriuos būtų galima skirti kovai su cigarečių kontrabanda ir padirbinėjimu.

2007 m. gruodį Europos Komisija ir 26 valstybės narės³¹ pasirašė bendradarbiavimo susitarimą su „Japan Tobacco International“ (JTI). Susitarimas galioja 15 metų; jame numatoma pervesti 400 mln. JAV dolerių (apie 253,6 mln. EUR), kuriuos būtų galima skirti kovai su cigarečių kontrabanda ir padirbinėjimu.

Vienas svarbiausių dalykų šiuose susitarimuose yra tai, kad įgyvendinamas ilgalaikės PMI ir JTI cigarečių kontrabandos Europos rinkoje prevencijos mechanizmas. Susitarimuose rašoma, kad bendradarbiaujant su OLAF ir valstybėmis narėmis bus įgyvendintos gaminių stebėjimo ir atsekimo procedūros, kad būtų galima nustatyti, kada tikros PMI ir JTI markių cigaretės išimamos iš legalios tiekimo grandinės ir patenka į kontrabandininkų rankas.

2007 m. naujoje „Herkulis II“ programos dalyje, skirtoje kovai su cigarečių kontrabanda ir padirbinėjimu (žr. 2.6 punktą) numatyta, kad iš Bendrijos biudžeto bendrai bus skiriama daugiau nei 5 mln. EUR skaitytuvams, kurie padės aptikti kontrabandines cigaretes. Pagal programą toliau finansuojamas mokymas, specializuotos technikos pirkimas ir teikiama techninė parama nelegalios veiklos kontrolei šioje srityje.

Komisija (OLAF ir SANCO) aktyviai bendradarbiavo rengiant derybas dėl protokolo, susijusio su PSO tabako kontrolės pagrindų konvencijos sudarymu³². Protokolas skirtas kovai su nelegalia prekyba tabako gaminiais. Vienas OLAF darbuotojų išrinktas tarpvyriausybės įstaigos, vedančios derybas dėl protokolo, pirmininku.

²⁶ 2003 m. gegužės 8 d. Protokolas, OL C 139, 2003 6 13.

²⁷ UK ir MT protokolą ratifikavo 2008 m. sausio 15 d. AT, BE, EL, IT, IE ir PT jos neratifikavo.

²⁸ 2007 m. gruodžio 6 d. Tarybos sprendimas 2008/39/TVR, OL L 9, 2008 1 12, ir 2007 m. lapkričio 8 d. Tarybos sprendimas 2007/764/EB, OL L 307, 2007 11 24.

²⁹ BE, DE, EL, ES, FR, IT, LU, NL, PT ir FI.

³⁰ UK šiame susitarime nedalyvauja.

³¹ UK šiame susitarime nedalyvauja.

³² 2003 m. gegužės 21 d. PSO dokumentas [OMS WHA 56.1], įsigaliojęs 2005 m. vasario 27 d.

2.3. Pažeidimai ir įtariamo sukčiavimo atvejai tiesioginių išlaidų srityje

Iki šių metų duomenys apie nustatytus pažeidimus bei įtariamo sukčiavimo atvejus ir atliktas korekcijas buvo renkami tik bendrai valdomų išlaidų srityje. Norėdamos ištaisyti padėtį ir siekdamos šioje ataskaitoje sudaryti aiškesnį vaizdą apie pažeidimus ir įtariamo sukčiavimo atvejus, Komisijos tarnybos į Komisijos apskaitos sistemą (ABAC) nuo šiol įtrauks daugiau informacijos apie nustatytus atvejus ir atliktas korekcijas.

Norėdamos jau šiais metais pateikti pradinę analizę, Komisijos tarnybos nustatė pažeidimų ir įtariamo sukčiavimo atvejus tose biudžeto srityse, kurioms taikomas centralizuotas tiesioginis valdymas.

2.4. Naujas apsaugos nuo sukčiavimo metodas

2001 m. Komisija nusprendė³³ sukurti apsaugos nuo sukčiavimo (*fraud-proofing*) mechanizmą, kad teisės aktai ir sutarčių valdymas būtų labiau apsaugoti nuo sukčiavimo. Nuo 2002 m. atsirado naujų teisės aktų pasiūlymų ir naujų teisinių pagrindų Bendrijos finansavimui (sutarčių pavyzdžių), kuriais visų pirma stengiamasi apsaugoti Bendrijos finansinius interesus. Šie projektai buvo išanalizuoti atsparumo sukčiavimui atžvilgiu ir patobulinti, kai tik to reikėjo³⁴.

2007 m. gruodžio mėn. Komisija ėmė taikyti naują apsaugos nuo sukčiavimo metodą³⁵, kurio kertinis akmuo – OLAF tyrimų rezultatų naudojimas. OLAF operatyvinė patirtis bus panaudojama sistemingiau ir tinkamiau, ja bus dažniau dalijamasi su kitomis Komisijos tarnybomis, ES įstaigomis ir institucijomis. Nauju požiūriu siekiama išsiaiškinti ne tik ES teisės aktų pasiūlymų, bet ir jų taikymo, taip pat valdymo ir kontrolės sistemų trūkumus.

Naujoji politika, iš pradžių taikoma tiesioginių išlaidų srityje, pagerins sukčiavimo prevenciją, tam panaudojant visus turimus duomenis (tyrimų, audito, analizių rezultatus ir pan.).

2.5. Euro apsauga nuo padirbinėjimo

Tarybos reglamento pasiūlymu³⁶ siekiama sustiprinti apsaugą nuo pinigų padirbinėtojų, atitinkamoms įstaigoms nustatant prievolę tikrinti monetų ir kupiūrų autentiškumą prieš vėl paleidžiant į apyvartą. Be to, siūloma leisti nacionalinėms valdžios institucijoms, Europos Sąjungos institucijoms ir įstaigoms perduoti vieni kitiems padirbtus pinigus, kad būtų lengviau patikrinti jų autentiškumą.

Vienoje ataskaitoje Komisija išvardijo baudžiamąsias ir kitas sankcijas, kurias valstybės narės taiko apsaugos nuo pinigų padirbinėjimo srityje³⁷, kaip nurodyta

³³ Komisijos komunikatas SEC (2001) 2029 galutinis.

³⁴ Apie „fraud-proofing“ mechanizmo įgyvendinimo rezultatus 2002–2007 m. rašoma išsamioje ataskaitoje, SEC (2007) 1676 galutinis.

³⁵ COM (2007) 806 galutinis.

³⁶ Tarybos reglamento, iš dalies keičiančio Reglamentą (EB) Nr. 1338/2001, pasiūlymas, COM (2007) 525 galutinis.

³⁷ Trečioji Komisijos ataskaita, pagrįsta 2000 m. gegužės 29 d. Tarybos pamatinio sprendimo 11 straipsniu, COM (2007) 524 galutinis.

2000 m. Tarybos pamatiniame sprendime³⁸. Taikomos priemonės visiškai realios ir veiksmingos, kaip reikalauja pamatinis sprendimas, nes kaltinimai ir sankcijos paprastai įtraukti į valstybių narių teisės aktus.

Vykdydama programą „Periklis“³⁹, Komisija toliau rėmė su euro padirbinėjimu kovojančių nacionalinių, Europos ir tarptautinių institucijų bendradarbiavimą. Įvykdyta daugiau nei 80 % 2007 m. „Periklio“ biudžeto, pradėta 12 projektų, kurių septynis pasiūlė valstybės narės, penkis – Komisija (OLAF).

Daugumos šių projektų, skirtų valstybių narių ir šalių kandidačių ekspertams, tikslas buvo šviečiamojo pobūdžio (organizuotas mokymas, kursai, kuriuose susipažįstama su padirbtų pinigų atpažinimo įranga ir t. t.). „Periklis“ taip pat prisidėjo rengiant du plataus masto seminarus, kuriuose dalyvavo valstybių narių, Lotynų Amerikos ir Karibų jūros šalių atstovai. Jais siekta sustiprinti bendradarbiavimą su trečiosiomis šalimis kovojant su eurų padirbinėjimu.

2007 m. iš apyvartos išimta maždaug 211 000 euro monetų. Palyginti su 2006 m., šis skaičius padidėjo maždaug 29 %. Svarbiausia priežastis – glaudesnis kompetingų valdžios institucijų bendradarbiavimas.

2.6. Programa „Herkulis II“

Herkulio programos tikslas – skatinti veiklą Bendrijų finansinių interesų apsaugos srityje⁴⁰. 2007 m. Europos Parlamentas ir Taryba nusprendė ją pratęsti 2007–2013 m.⁴¹

Programos biudžetas padidintas 6 mln. EUR per metus, kad joje atsirastų dar vienas komponentas: kovojant su cigarečių kontrabanda būtų galima finansuoti mokymą ir pirkti įrangą.

13,574 mln. EUR 2007 m. biudžetas leido bendrai finansuoti 15 projektų mokymo srityje, 21 projektą techninės pagalbos srityje ir 10 teisinių tyrimų. Dalis šių projektų yra tarptautiniai renginiai: pavyzdžiui, konferencijos, kurios padeda keistis teorinėmis žiniomis ir veiklos informacija; taip pat individuali parama kai kurioms nacionalinėms institucijoms, pavyzdžiui, nupirktą įrangą, leidžianti atpažinti kontrabandą, techninė parama konkrečiam tyrimui.

2.7. Kitos priemonės, kurių imtasi 2007 m. Bendrijų finansiniams interesams apsaugoti

*Europos skaidrumo iniciatyvoje*⁴² buvo pasiūlyta nuolat skelbti subjektus, gavusius paramą iš Bendrijų biudžeto finansuojamų fondų, neatsižvelgiant į šių fondų valdymo būdą. Įtraukus šią prievolę į 2006 m. finansinį reglamentą⁴³ ir į Komisijos

³⁸ Pamatinis sprendimas 2000/383/TVR, OL L 140, 2000 6 14.

³⁹ 2001 m. gruodžio 17 d. Tarybos sprendimas, OL L 339, 2001 12 21.

⁴⁰ http://ec.europa/anti-fraud/programmes/index_fr.html.

⁴¹ Sprendimas 2007/878/EB, OL L 193, 2007 7 25.

⁴² COM (2007) 127.

⁴³ 2002 m. birželio 25 d. Tarybos reglamentas (EB, Euratomas) Nr. 1605/2002 dėl Europos Bendrijų bendrajam biudžetui taikomo finansinio reglamento (OL L 248, 2002 9 16) su paskutiniaisiais pakeitimais, padarytais 2006 m. gruodžio 13 d. Tarybos reglamentu (EB, Euratomas) Nr. 1995/2006, OL L 390, 2006 12 30.

reglamentą, taikomą struktūriniams fondams ir Sanglaudos fondui⁴⁴, pagal du 2007 m. reglamentus⁴⁵ valstybės narės privalo skelbti subjektus, gavusius žemės ūkio fondų ir Europos žuvininkystės fondo paramą ir gautos paramos dydį.

Paskelbus komunikatą dėl Europos Sąjungos kovos su mokestiniu sukčiavimu gerinimo strategijos⁴⁶ ir 2007 m. birželio mėn. ES Ministrų Tarybos prašymu, Komisija priėmė komunikatą, kuriame išdėstė pagrindinius kovos su *sukčiavimu PVM srityje*, visų pirma su karuseliniu sukčiavimu, aspektus⁴⁷. Padėdamos rengti šią ataskaitą, daugelis valstybių narių pareiškė nacionaliniu lygmeniu ėmusios kovos su PVM sukčiavimu stiprinimo priemonių⁴⁸.

2007 m. Slovėnija ratifikavo *Konvenciją dėl Europos Bendrijų finansinių interesų apsaugos*⁴⁹ ir jos protokolus⁵⁰. Rumunija ir Bulgarija automatiškai prie jų prisijungė stodamos į ES⁵¹. Valstybes nares, dar neratifikavusias Konvencijos ir (arba) jos protokolų, Komisija ragina tai padaryti kuo greičiau⁵².

2007 m. Komisijos tarnybos pasirašė *administracinius bendradarbiavimo susitarimus* su kai kurių trečiųjų šalių⁵³ kompetentingomis valdžios institucijomis dėl kovos su sukčiavimu, korupcija ir bet kokia kita nelegalia veikla, darančia žalą Bendrijų ar susitarimą pasirašiusios trečiosios šalies finansiniams interesams. Komisija tęsia derybas dėl panašių sutarčių pasirašymo su kitomis trečiosiomis šalimis, gaunančiomis Europos Sąjungos finansinę paramą.

Slovakija priėmė *nacionalinę strategiją Bendrijų finansiniams interesams apsaugoti*, kurioje numatyta artimiausiais metais imtis veiksmų visose susijusiose srityse. Rumunija iš dalies pakeitė baudžiamąjį kodeksą ir kitus susijusius įstatymus ir nustatė baudžiamąją atsakomybę juridiniams asmenims. Italijoje Bendrijos kovos su sukčiavimu komitetas gavo užduotį koordinuoti visus kovos su sukčiavimu ir kitais pažeidimais veiksmus mokesčių, žemės ūkio ir struktūrinių fondų srityje. Švedija sustiprino vidaus kontrolės, taikomos nacionaliniams ir Europos fondams, sistemą.

Maltos ir Rumunijos teisėje įvestos naujos *administracinės nuobaudos* kai kurių rimtų pažeidimų atveju. Latvija sugriežtino *baudžiamąsias sankcijas* už organizuotų

⁴⁴ 2006 m. gruodžio 8 d. Komisijos reglamentas (EB) Nr. 1828/2006, OL L 371, 2006 12 27.

⁴⁵ 2007 m. lapkričio 26 d. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1437/2007, OL C 181, 2007 8 3; 2007 m. kovo 27 d. Komisijos reglamentas (EB) Nr. 498/2007, OL L 120, 2007 5 10.

⁴⁶ COM (2006) 254.

⁴⁷ COM (2007) 758.

⁴⁸ BE, CZ, HU, MT ir RO.

⁴⁹ Pirmiau minėtoji.

⁵⁰ Pirmasis protokolas sudarytas 1996 m. rugsėjo 27 d., OL C 313, 1996 10 23. 1996 m. lapkričio 29 d. Protokolas dėl Konvencijos dėl Europos Bendrijų finansinių interesų apsaugos aiškinimo Europos Bendrijų Teisingumo Teismo preliminariais nutarimais, OL C 151, 1997 5 20. Antrasis protokolas – 1997 m. birželio 19 d., OL C 221, 1997 7 19.

⁵¹ 2007 m. gruodžio 6 d. Tarybos sprendimas 2008/40/TVR, OL L 9, 2008 1 12.

⁵² Kol kas CZ, HU, MT ir PL neratifikavo nei Konvencijos, nei protokolų. EE neratifikavo protokolo dėl Konvencijos dėl Europos Bendrijų finansinių interesų apsaugos aiškinimo Europos Bendrijų Teisingumo Teismo preliminariais nutarimais. IT neratifikavo antrojo protokolo, ir dėl to jis negali įsigaliooti. Antroje ataskaitoje dėl Konvencijos ir protokolų įgyvendinimo (COM (2008) 77 galutinis) Komisija taip pat konstatavo, kad septynios valstybės narės, perkeldamos kai kurias nuostatas, paliko spragų. Kad jos būtų ištaisytos, Komisija susisieks su šiomis valstybėmis narėmis.

⁵³ Maroko (šis susitarimas taip pat apima muitinių sritį), Džibučio, Kongo Brazavilio, Senegalo, Argentinos ir Afrikos valstybių generalinių inspekcijų forumo (FIGE) nacionalinės valdžios institucijos.

nusikalstamų grupuočių pažeidimus, darančius žalą Bendrijos fondams. Daugelis valstybių narių pranešė parengusios arba atnaujinusios vadovus ir gaires, siekdamos suderinti *pažeidimų nagrinėjimą ir pranešimą apie juos*⁵⁴. Estijos Finansų ministerijos svetainėje skelbiama apie visus išaiškintus pažeidimus.

Belgijoje ir Prancūzijoje iš dalies pakeisti baudžiamosios teisės aktai, taikomi *korupcijos* atvejais, kad atitiktų Europos ir tarptautines konvencijas šioje srityje. Slovakijoje sukurta tarpžinybinė grupė, turinti atnaujinti nacionalinę kovos su korupcija programą. Portugalijoje įgyvendinta kelių tiriančių valdžios institucijų bendra iniciatyva prieš korupciją ir paskelbta 2007 m. ataskaita. Belgija ir Kipras ėmėsi priemonių gerinti kovą su *pinigų plovimu*.

Išieškojimo srityje Rumunijoje skolos Europos Bendrijoms nuo šiol prilyginamos mokesčių skoloms.

3. KONTROLĖS SISTEMOS, PADEDANČIOS NUSTATYTI SUKČIAVIMO ATVEJUS IR KITUS PAŽEIDIMUS

Bendrijos nuosavų išteklių surinkimo srityje ir srityse, kuriuose valstybės narės įgyvendina biudžetą, atsakomybe dėl kontrolės siekiant nustatyti sukčiavimo atvejus ir kitus pažeidimus dalijasi valstybių narių ir Bendrijų valdžios institucijos.

Šiame skyriuje trumpai paaiškinsime, kaip vykdoma kontrolė ir pateiksime jos rezultatus.

3.1. Kontrolė struktūrinių fondų srityje

Norint suteikti naują impulsą Europos fondų finansiniam valdymui gerinti, visų pirma tų, kuriuos valdo valstybės narės, bei atsižvelgiant į Audito Rūmų nuomonę Nr. 2/2004⁵⁵ dėl vieno bendro audito modelio, 2006 m. sausį Komisija priėmė Veiksmų planą dėl integruotos vidaus kontrolės sistemos⁵⁶. Strateginis tikslas – gauti teigiamą Audito Rūmų patikinimo pareiškimą.

3.1.1. Kontrolės sistemos tobulinimas

Naujuosiuose reglamentuose dėl struktūrinių išlaidų⁵⁷, taikomame nuo 2007–2013 m. programavimo laikotarpio, supaprastinami ir aiškiau išdėstomi kai kurie fondų paramos skyrimo ir mokėjimo procedūrų aspektai. Juose numatoma visus

⁵⁴ DE, IT ir SK.

⁵⁵ OL C 107, 2004 4 30.

⁵⁶ COM (2006) 9 ir SEC (2006) 49. Integruota vidaus kontrolės sistema – tai darnių priežiūros ir kontrolės veiksmų sistemos, užtikrinančios pagrįstą patikinimą, kad klaidų rizika teisingai valdoma visais operacijų lygmenimis. 2008 m. pabaigoje Komisija paskelbs komunikatą apie kontrolės sąnaudas ir naudą likutinės rizikos požiūriu. Dėl kitų aspektų žr. pirmą ataskaitą (COM (2007) 86) ir galutinę veiksmų plano įgyvendinimo ataskaitą (COM (2008) 110).

⁵⁷ 2006 m. liepos 11 d. Tarybos reglamentas Nr. 1083/2006, nustatantis bendrąsias nuostatas dėl Europos regioninės plėtros fondo, Europos socialinio fondo ir Sanglaudos fondo; Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas Nr. 1080/2006 dėl Europos regioninės plėtros fondo; 2006 m. gruodžio 8 d. Komisijos reglamentas (EB) Nr. 1828/2006, nustatantis reglamentų (EB) Nr. 1083/2006 ir (EB) Nr. 1080/2006 įgyvendinimo taisykles. Panašios taisyklės taikomos žuvininkystės sektoriuje: Reglamentas (EB) Nr. 1198/2006, OL L 223, 2006 8 15.

suireruosuosius subjekus, visų pirma galimus paramos gavėjus, geriau informuoti apie taikomas taisykles. Taip pat aiškiau apibrėžtos vidaus kontrolės sistemos.

Kiekvienai veiklos programai valstybės narės skiria už programos vykdymą ir valdymo kontrolę atsakingą *valdančią instituciją*.

Taip pat valstybės narės skiria *tvirtinančiąją instituciją* (2000–2006 m. galiojusiuose teisės aktuose vadintą „mokėjimo institucija“), turinčią perduoti Komisijai patvirtintas išlaidų ataskaitas ir mokėjimo paraiškas. Taip pat ji privalo kontroliuoti nustatytų pažeidimų (įskaitant sukčiavimo atvejus) tyrimą ir apie tai reguliariai pranešti Komisijai.

Valstybės narės dar skiria *audito instituciją* (2000–2006 m. galiojusiuose teisės aktuose vadintą „winding-up body“). Operacijų kontrolės ir audito taisyklės, kuriomis vadovaujasi audito institucija, suderintos naujam programavimo laikotarpiui, taip pat daugiau keičiamasi informacija su Komisija. Nuo šiol audito institucija privalo pateikti Komisijai veiklos programos, už kurią yra atsakinga, audito strategiją.

Audito institucija pateikia Komisijai *metinę ataskaitą*, kurioje apibendrina atliktų auditų rezultatus. Naujuoju programavimo laikotarpiu ataskaita turi būti parengta pagal bendrą modelį, joje būtinai reikia nurodyti nustatytų klaidų skaičių. Kitas svarbus laimėjimas yra tai, kad audito institucijos kiekvienais metais privalo parengti *nuomonę* apie tai, ar valdymo ir kontrolės sistemos yra veiksmingos, kad būtų galima pagrįstai užtikrinti, jog išlaidų ataskaitos teisingos, o pagal jas atliktos operacijos yra teisėtos ir taisyklingos.

Nuo šiol valstybės narės turi pateikti visų deklaruotų išlaidų ir atliktų auditų *metinius apibendrinimus*⁵⁸. Tai taip pat galioja 2000–2006 m. programavimo laikotarpiui. 2008 m. balandžio pabaigoje beveik visos valstybės narės pateikė metinius apibendrinimus, visiškai ar iš esmės atitinkančius minimalius reikalavimus. Prieš vieną valstybę narę Komisija pradėjo teisinę procedūrą.

Vadovaudamasi Reglamento (EB) Nr. 1083/2006 71 straipsniu, Komisija parengė procedūrą, kuria vertinama valstybių narių valdymo ir kontrolės sistemų atitiktis. Ji nagrinėja ir tvirtina valstybių narių audito institucijų parengtas audito strategijas. Remdamasi savo pačios atliktais tikrinimais, auditu ir valstybių narių suteikta informacija, Komisija vertina valstybių narių sukurtų sistemų pateiktą užtikrinimą; šis vertinimas pateikiamas kiekvieno kompetentingo generalinio direktorato metinėje veiklos ataskaitoje ir suvestinėje Komisijos ataskaitoje. Vertinimas pagrįstas suderintais teisėtumo ir taisyklingumo rodikliais.

Komisijai suteikta galia nutraukti arba suspenduoti mokėjimus, taip pat atlikti finansines korekcijas.

⁵⁸

Finansinio reglamento 53b straipsnio 3 dalis.

3.1.2. Valstybių narių atliekama valdymo kontrolė Europos regioninės plėtros fondo (ERPF) srityje

Šiame skirsnyje pateikiama informacija paremta tik klausimyne⁵⁹ valstybių narių pateikta informacija, ji susijusi tik su ERPF. Klausimyne buvo prašoma pateikti informaciją apie 2007 m. pabaigoje veikusias kontrolės sistemas ir 2005 m. atliktų patikrinimų statistiką.

Dauguma pažeidimų paprastai įvyksta galutinio gavėjo ar paramos gavėjo lygmeniu. Kad aptiktų pažeidimus ankstyvame procedūros etape, valdančios institucijos atlieka valdymo arba pirmo lygmens kontrolę. Vykdam šią kontrolę, būtinai atliekamas dokumentų, susijusių su kiekviena paramos gavėjo pateikta išlaidų kompensavimo paraiška, administracinis patikrinimas, taip pat patikrinimai vietoje.

Didžioji dauguma valstybių narių pranešė, kad atliekant *administracinį dokumentų patikrinimą* visi su projektais ir išlaidų deklaravimu susiję dokumentai nuodugniai patikrinami. Vykdam nuodugnią kontrolę, visose valstybėse narėse tikrinama išlaidų atitiktis reikalavimams. Maždaug pusėje valstybių narių kompetentingos institucijos taip pat sistemingai tikrina patvirtinamųjų dokumentų tinkamumą; trečdalyje valstybių narių jos tikrina, ar bendrai finansuotas projektas arba paslauga išties buvo įgyvendinta.

2005 m. atliktų *patikrinimų vietoje* biudžeto procentinė dalis valstybėse narėse ir net programose labai skiriasi. Tais atvejais, kai ji mažesnė nei 100 %, norėdamos sužinoti, kuria linkme vykdyti kontrolę, valstybės narės tipinę ir atsitiktinę imtis derino su rizikos analize.

2005 m. patikrinimą vietoje dažniausiai atliko tarpininkaujančios institucijos. Penkiose valstybėse narėse daugeliu atvejų tikrino pačios valdančios institucijos. Tik viena valstybė narė patikrinimą vietoje dažniausiai patikėdavo išorės institucijoms.

Visos valstybės narės pranešė, kad kiekvieno projekto atliktų patikrinimų ir nustatytų pažeidimų bylos saugomos *programos priežiūros duomenų bazėje*. Tačiau nedaug valstybių narių galėjo pateikti patikimus statistinius 2005 m. atliktų *tikrinimų rezultatų duomenis*. Tai verčia manyti, kad duomenys nėra centralizuoti.

Remiantis gauta statistika, daugiausia pažeidimų susiję su išlaidų atitiktimi reikalavimams, nėra ar trūksta dalies patvirtinamųjų dokumentų, nesilaikoma horizontaliųjų taisyklių, subsidijos sutarties terminų. Daugiausia pažeidimų nustatyta per administracinį dokumentų patikrinimą, tačiau nemažai pažeidimų nustatyta ir tikrinant vietoje (nuo 20 % iki 50 %).

Tai, kad pažeidimai nustatomi ankstyvajame etape, bendraujant su paramos gavėju, leidžia taikyti paprastas ir veiksmingas *priemones*: paprašyti pateikti trūkstamus dokumentus, jei išlaidos neatitinka reikalavimų, atsiimti skirtą paramą ir ją skirti kitiems gavėjams. Nustačius pažeidimą, valstybės narės turi užtikrinti jo nagrinėjimą. Tam jos kartais naudoja integruotas informacines sistemas. Kai pažeidimo suma viršija tam tikrą ribą, apie ją pranešama Komisijai (OLAF).

⁵⁹ Ši informacija nebuvo suderinta su Komisijos Regioninės politikos generalinio direktorato duomenimis. Visi atsakymai skelbiami dokumente [SEC \(2008\)2301](#)

Valstybės narės mano, kad pagrindinės pažeidimų priežastys – nepakankamai aiškūs finansavimo reikalavimų atitikties kriterijai, informacijos, padedančios tinkamai orientuotis, trūkumas bei žmogiškųjų išteklių problema. Kai kurios valstybės narės kaip priežastis taip pat vardija bankrotą, perteklinio finansavimo pavojų, nusikalstamą veiką. Neseniai atliktais kontrolės sistemos patobulinimais siekiama, kad sumažėtų paramos gavėjų, sąmoningai ar nesąmoningai pateikiančių klaidingas paraiškas (bent reikalavimų neatitinkančių išlaidų srityje) ir sumažinti kompetentingoms institucijoms išskylančią klaidų riziką.

3.2. Kontrolės sistema žemės ūkio srityje

Nacionalinių institucijų atliekama kontrolė. Pagal bendrą žemės ūkio politiką ir bendro valdymo principą valstybės narės yra atsakingos už subsidijų išmokėjimą paramos gavėjui; tai atlieka valstybių narių akredituotos *mokėjimo agentūros*⁶⁰. Jos taip pat privalo prieš mokėjimą patikrinti, ar išlaidos atitinka reikalavimus ir Bendrijos taisykles.

Kiekvienai pagalbos schemai atitinkamos srities reglamentuose nustatomos išsamios taisyklės, kaip mokėjimo agentūros ar įgaliotos jų kontroliuojamos institucijos turi atlikti patikrinimus.

Prieš mokėjimą atliekamas visų paraiškų administracinis patikrinimas. *Tikrinant vietoje* imtis paprastai svyruoja nuo 5 iki 10 %, tačiau, atsižvelgiant į to sektoriaus rizikos laipsnį, gali ar turi siekti 100 %.

Pagrindinė kontrolės sistema – tai integruota valdymo ir kontrolės sistema (SIGC). Ji apima visas tiesiogines išmokas ūkininkams. SIGC sudaro kompiuterizuota duomenų bazė, ūkininkų, žemės ūkio sklypų ir gyvūnų (kai išmokos susijusios su gyvūnais) identifikavimo sistema, teisių į išmokas ir paraiškų identifikavimo ir registravimo sistema. Europos Audito Rūmai ne sykį pabrėžė, kad tinkamai naudojama SIGC veiksmingai mažina neleistinų išlaidų riziką.

Tos pagalbos schemas, kurių SIGC neapima, pavyzdžiui, gaminių sandėliavimas arba eksporto gražinamosios išmokos, pervedus paramą gavėjui, turi būti papildomai patikrinamos.

Baigiantis kiekvieniems biudžetiniams metams, *tvirtinančioji institucija* parengia sertifikatą, pagrįstai užtikrinantį, jog Komisijai pateiktos ataskaitos išsamios, tikslios ir teisingos, ir kad vidaus kontrolės procedūros atliktos tinkamai.

Valstybės narės privalo siųsti Komisijai kiekvienos mokėjimo agentūros metines ataskaitas ir jos direktoriaus pasirašytą *patikinimo pareiškimą*. Patikinimo pareiškime gali būti išlygų; privaloma apskaičiuoti jų finansinį poveikį. Tokiu atveju patikinimo pareiškime privalo būti veiksmų planas, kaip pašalinti nurodytas silpnąsias vietas, ir nurodyti jam įgyvendinti būtini terminai. Pareiškime reikia numatyti veiksmingą veikiančių valdymo ir kontrolės sistemų priežiūrą visus metus.

Nuo 2007 m.⁶¹ valstybės narės, kuriose yra daugiau nei viena mokėjimo agentūra, turi pateikti metinį apibendrinimą (*suvestinę ataskaitą*), apimančią patikinimo

⁶⁰ Reglamentas (EB) Nr. 1290/2005, OL L 209, 2005 8 11.

⁶¹ Reglamentas (EB) Nr. 885/2006, OL L 171, 2006 6 23.

pareiškimus ir tvirtinančiųjų institucijų sertifikatus biudžetinių metų pabaigoje. Tai papildoma priemonė be patikinimo pareiškimo ir sertifikatų, kuria siekiama sutvirtinti valstybių narių ir Komisijos atsakomybės grandinę.

Komisijos vykdoma kontrolė. Visų pirma Komisija tikrina mokėjimo agentūrų ataskaitų išsamumą, tikslumą ir tikrumą (patvirtina sąskaitas); jei valstybių narių vykdyti mokėjimai atitinka Bendrijos taisykles, ji paprastai tikrina vietoje. Priešingu atveju Komisija išbraukia mokėjimą iš Bendrijos finansavimo (atlieka finansinę korekciją). Šis mechanizmas, vadinamasis sąskaitų atitikties patvirtinimas, pasirodė esąs labai veiksminga Bendrijų finansinių interesų apsaugos priemonė.

Sąskaitų atitikties patvirtinimas apsaugo Bendrijos biudžetą nuo išlaidų, kurios neturi būti į jį įtrauktos. Šiuo mechanizmu nesiekama išieškoti sumų, neteisėtai išmokėtų paramos gavėjui: pagal bendro valdymo principą šią operaciją atlieka tik valstybės narės. Mechanizmo tikslas – išanalizuoti valstybių narių sukurtas kontrolės ir valdymo sistemas ir iš nacionalinių administravimo institucijų išieškoti Bendrijos teisės aktų neatitinkančias išlaidas. Apsisprendžiant dėl finansinių korekcijų, atsižvelgiama į pažeidimo pobūdį bei sunkumą ir Bendrijoms padarytą finansinę žalą. Korekcijų suma apskaičiuojama remiantis realia žala arba atliekant ekstrapoliaciją. Kai tai neįmanoma, apskaičiuojamos standartinės sumos, atsižvelgiant į trūkumų rimtumą, kad būtų parodyta Bendrijoms iškilusi finansinė rizika. 2007 m. iš EŽŪOGF ir EŽŪFKP finansavimo Komisija išbraukė apie 686,6 mln. EUR⁶², nes jie išmokėti nesilaikant Bendrijos taisyklių.

Kai atlikus sąskaitų atitikties patvirtinimą nustatomos ar gali būti nustatytos neteisėtos išmokos, valstybės narės raginamos išieškoti lėšas iš paramos gavėjų. Netgi tada, kai tai neįmanoma todėl, kad finansinė korekcija susijusi tik su valstybės narės kontrolės ir valdymo sistemos trūkumais, ji vis tiek išlieka svarbia priemone sistemos veikimui gerinti, neteisėtų išmokų paramos gavėjams išvengti arba jas nustatyti ir išieškoti. Sąskaitų atitikties patvirtinimas padeda užtikrinti operacijų teisėtumą ir taisyklingumą gavėjų lygmeniu.

3.3. Tradicinių nuosavų išteklių kontrolė

Valstybės narės yra atsakingos už tradicinių nuosavų išteklių išieškojimą; jos turi tvarkyti apskaitą, tikrinti ir atlikti tyrimus⁶³. Jos privalo tvarkyti A apskaitą, į kurią įtrauktos sumokėtos ir (ar) laiduotos muitinės skolos, ir B apskaitą, į kurią įtrauktos neišieškotos ir nelaiduotos (arba laiduotos, bet užginčytos) skolos. Dauguma į B apskaitą įtrauktų skolų yra nustatytų sukčiavimo atvejų ar pažeidimų rezultatas. Nacionalinių institucijų atliekamas pirminis patikrinimas (fizinis ir dokumentų) ir patikrinimas po sąskaitų atitikties patikrinimo atskleidžia daugiausia sukčiavimo ir kitų pažeidimų atvejų (80 % 2006 ir 2007 m.).

Komisija prižiūri kad tradicinių nuosavų išteklių sistema veiktų gerai ir ištekliais būtų galima laiku pasinaudoti, o pažeidimo atveju nustato palūkanas. Kontrolės metodus sudaro: patikrinimas vietoje valstybėse narėse, susitarimai dėl bendro

⁶² Sprendimai 2007/243/EB (OL L 106, 2007 4 24), 2007/247/EB (OL L 261, 2007 10 6) ir 2008/68/EB (OL L 18, 2008 1 23).

⁶³ Tarybos reglamentas (EB, Euratomas) Nr. 1150/2000, OL L 130, 2000 5 31.

audito⁶⁴, preliminarių konstatuotų faktų (anksčiau vadintų „laiskais iš sektorių“) nagrinėjimas, Audito Rūmų metinė ataskaita, taip pat konkretus atveju, apie kuriuos informavo kitos Komisijos tarnybos, nagrinėjimas (pavyzdžiui, iš OLAF gавus pranešimą apie individualius atvejus, turinčius didelį finansinį poveikį ir dėl kurių reikalinga tarpusavio pagalba).

2007 m. Biudžeto generalinis direktoratas atliko 32 patikrinimus ir rado 114 trūkumų tradicinių nuosavų išteklių srityje. Kaip ir ankstesniais metais, tik labai mažai trūkumų nagrinėti kaip pažeidimai (2007 m. neprađeta nė viena nauja byla; šiuo metu nagrinėjama 31 byla), nes dėl jų nuolat diskutuojama su valstybėmis narėmis ir jie teikiami svarstyti Nuosavų išteklių patariamajam komitetui.

Nagrinėdamas metinėse ataskaitose aprašytus ir Audito Rūmų preliminariose išvadose įvardytus trūkumus, 2007 m. Biudžeto generalinis direktoratas gavo 20 naujų laiškų su pastabomis.

Patikrinimo rezultatai nė kiek neverčia abejoti ES biudžeto finansavimo tradiciniais nuosavais ištekliais schema: finansavimas vyksta greitai ir pagal terminus. Apskritai valstybės narės laikosi Bendrijos teisės aktų šioje srityje.

3.4. Reglamento (EB, Euratomas) Nr. 2185/96⁶⁵ kontrolė ir patikrinimai vietoje

Reglamentu (EB, Euratomas) Nr. 2185/96 Komisijai suteikta kompetencija atlikti patikrinimus vietose valstybėse narėse ir, pagal galiojančius bendradarbiavimo susitarimus, trečiosiose šalyse. Nuo 1999 m. birželio 1 d. ši kompetencija priskirta OLAF⁶⁶.

Ūkinės veiklos vykdytojų kontrolė ir patikrinimai vietoje yra tipiniai išorės tyrimai, tai yra OLAF administraciniai tyrimai, vykdomi už Bendrijos institucijų ir įstaigų sienų kovojant su nelegalia veikla, darančia žalą Europos Sąjungos finansiniams interesams.

Taikydama Reglamentą Nr. 2185/96, OLAF laikosi 1997 m. spalio mėn. priimto ir šiuo metu atnaujinamo *vadovo*⁶⁷ gairių.

Vykdydama Reglamento Nr. 2185/96 reikalavimus, 2007 m. OLAF atliko 74 patikrinimus vietoje (2006 m. – 72 patikrinimus):

- 25 žemės ūkio srityje;
- 26 struktūrinės politikos srityje;
- 21 tiesioginių išlaidų ir išorės pagalbos srityje;
- 2 – atlikdama vidaus tyrimus.

⁶⁴ Susitarimai dėl bendrų auditų galioja AT, DA ir NL. Šios valstybės narės pačios atlieka auditą koku nors klausimu, susitarusios su Biudžeto generaliniu direktoratu, kurio atstovai vėliau atvyksta vertinti atlikto audito, tikrina jo procedūrą ir rezultatus.

⁶⁵ Tarybos reglamentas (Euratomas, EB) Nr. 2185/96, OL L 292, 1996 11 15.

⁶⁶ Reglamentai (EB) Nr. 1073/1999 ir (Euratomas, EB) Nr. 1074/1999, OL L 136, 1999 5 31.

⁶⁷ UCLAF/12/SEC(97)9989.

Visi patikrinimai vietoje vyko ES teritorijoje, išskyrus vieną patikrinimą, atliktą trečiojoje šalyje išorės pagalbos srityje.

Patirtis parodė, kad ir kiekybine, ir kokybine prasme patikrinimai vietoje yra labai svarbi išorės tyrimų priemonė.

Tačiau veiklos rezultatai labiausiai priklauso nuo to, kaip veiksmingai bendradarbiauja nacionalinės institucijos. Šiuo metu OLAF rengia ataskaitą apie Reglamento Nr. 2185/96 įgyvendinimą, kurioje bus pateikta visų patikrinimo vietoje etapų geroji patirtis. Ataskaita turėtų būti priimta 2008 m. kartu su nauja *vadovo* redakcija.

4. SENATIES TERMINAS, TAIKOMAS TEISINIAM PERSEKIOJIMUI IR TEISMO SPRENDIMAMS DĖL PAŽEIDIMŲ

Valstybės narės privalo patraukti teisinę atsakomybę už pažeidimų bendro valdymo ir tradicinių nuosavų išteklių srityse kaltininkus. Taip pat jos turi taikyti teismo skirtas sankcijas ir administracines priemones.

Senaties termino tikslas – užtikrinti teisinį saugumą. Tačiau senaties terminui įsigaliojus tolesnis teisinis persekiojimas nebegalimas, kaip ir paskelbtos sankcijos taikymas. Kad būtų apsaugoti Bendrijos finansiniai interesai, Reglamento (EB, Euratomas) Nr. 2988/95 3 straipsnyje numatomas minimalus senaties terminas. Valstybės narės gali numatyti ilgesnius terminus.

Norėdama sužinoti, kurių valstybių narių teisėje numatyti ilgesni už minimalius terminai ir kokie terminai taikomi atvejams, kurių nereguliuoja Bendrijos teisės aktai, Komisija paprašė valstybių narių užpildyti klausimą. Toliau pateikta gautų atsakymų santrauka. Analizė atlikta tik administracinių procedūrų srityje⁶⁸.

Pažeidimams Komisijos tiesiogiai valdomų išlaidų srityje taikomas Finansinio reglamento 73a straipsnyje numatytas ir įgyvendinimo taisyklių⁶⁹ 85b straipsnyje patvirtintas 5 metų senaties terminas. Ši sritis mūsų ataskaitoje nenagrinėjama.

4.1. Senaties terminas, taikomas teisiniam persekiojimui dėl pažeidimų

„Normalus“ senaties terminas. Reglamento Nr. 2988/95 3 straipsnio 1 dalyje teisiniam persekiojimui nustatytas 4 metų senaties terminas nuo pažeidimo įvykdymo⁷⁰. Europos Sąjungos taisyklėse konkrečioms sektoriams gali būti numatytas trumpesnis terminas, bet ne trumpesnis kaip treji metai. Šie terminai tiesiogiai taikomi nacionalinėje teisėje, jei tik nacionalinėse taisyklėse nenustatomas ilgesnis terminas.

21 valstybė narė nustatė ilgesnius nei Bendrijos teisėje terminus. Paprastai terminas yra nuo 5 iki 10 metų, išskirtiniais atvejais – 12 ar net 20 metų.

⁶⁸ Kai kurios valstybės narės informavo, kad civilinio proceso taisyklės taikomos ir administraciniam procesui. Civilinės teisės taisyklės pritaikytos tik šiems atvejams.

⁶⁹ 2002 m. gruodžio 23 d. Komisijos reglamentas (EB, EURATOM) Nr. 2342/2002, OL L 357, 2002 12 31.

⁷⁰ Teisinis persekiojimas yra administracinis ar teisinis procesas, kuriuo siekiama išaiškinti ir nustatyti pažeidimus.

Reglamente Nr. 2988/95 nustatoma, kad senaties eiga nutrūksta, jeigu kompetentinga institucija imasi bet kokio su pažeidimo tyrimu ar teisiniu nagrinėjimu susijusio veiksmo, apie kurį pranešama atitinkamam asmeniui. Be to, kai kurių valstybių narių teisėje termino nutraukimo priežastimi laikomos derybos su galimu skolininku dėl atsiskaitymo procedūros.

„*Absolutus*“ senaties terminas. Reglamente Nr. 2988/95 nustatoma, kad nepaisant senaties eigą nutraukiančių veiksmų, senatis įsigalioja, jei, pasibaigus „absoliučiam“ senaties terminui, kuris lygus *dvigubam* „normaliam“ terminui, kompetentinga institucija neskyrė sankcijų, išskyrus tą atvejį, kai senaties nutraukimo priežastis yra atitinkamam asmeniui iškelta baudžiamoji byla dėl tų pačių veiksmų.

Devynios valstybės narės kai kuriose išskirtinėse srityse taiko ilgesnį „absoliutų“ terminą. Dažniausiai jis yra 10 metų, išskyrus vieną atvejį, kai numatytas senaties terminas – 20 metų.

4.2. Teismo sprendimo dėl administracinių nuobaudų skyrimo senaties terminas

Reglamente Nr. 2988/95 nustatoma, kad administracinę nuobaudą skiriantis sprendimas įvykdomas per *trejus metus*⁷¹.

15 valstybių narių pranešė numačiusios ilgesnį sprendimo vykdymo terminą, nuo 4 iki 10 metų po sprendimo paskelbimo. Dažniausiai nustatomas 5 metų terminas. Paprastai jis įsigali priėmus sprendimą; kai kuriose valstybėse – nuo kitų metų sausio 1 d., gavus pranešimą apie sprendimą ar pasibaigus sprendime numatytam mokėjimo terminui. Senaties nutraukimo priežastys panašios ir taikomas visiems teisiniams persekiojimams.

4.3. Teismo sprendimo dėl administracinės priemonės (išieškojimo) senaties terminas

Europos Sąjungos teisėje nenumatytas sprendimo dėl administracinės priemonės, priimto nacionalinės teisės procese, vykdymo senaties terminas. Tačiau šis terminas labai svarbus, kad išieškojimo procedūra pasibaigtų sėkmingai. Būtų logiška, jei 27 valstybės narės nacionaliniuose teisės aktuose būtų numačiusios terminą, bet tik 21 valstybė narė pranešė turinti atitinkamas nacionalines nuostatas; be to, atskirose valstybėse jos labai skiriasi – nuo 3 iki 10 ar net 20 metų.

Termino įsigaliojimas ir jo nutraukimo priežastys panašios kaip administracinę nuobaudą skiriančio sprendimo senaties termino atveju.

5. IŠIEŠKOJIMAS

Tradicinių nuosavų išteklių srityje ir kai biudžetas valdomas bendrai, atsakomybė išieškoti lėšas iš paramos gavėjų pirmiausia tenka valstybėms narėms. Komisijos tarnybose finansinės priežiūros teisė suteikta įgaliotiems pareigūnams (GD). OLAF vykdo tik tokią finansinę priežiūrą, kuri tiesiogiai susijusi su operatyvine veikla. Tačiau struktūrinių fondų srityje pereinamuoju laikotarpiu OLAF prisideda prie 1994–1999 m. programavimo periodo pažeidimų, apie kuriuos pranešė valstybės

⁷¹ Tai galioja sankcijoms, apibrėžtoms to reglamento 5 straipsnyje.

narės, stebėsenos palaiptai stabdydama savo veiklą šioje srityje⁷². Naujas elektroninis sietuvas tiesiogiai sujungs kiekvieno įgalioto pareigūno turimus duomenis su pranešimų apie pažeidimus registru (ECR).

5.1. Žemės ūkis

Pagal Reglamento (EB) Nr. 1290/2005 32 straipsnį įvedamas naujas neteisėtai išmokėtų sumų tikrinimo mechanizmas. Kai valstybė narė neatgauna iš paramos gavėjo neteisėtai išmokėtos sumos per ketverius metus nuo pirmų administracinių ar teismo išvadų (arba per 8, jei imtasi teisinių veiksmų nacionaliniu lygmeniu), tuomet EŽŪOGF ir EŽŪKPF atliekant metinį sąskaitų patikrinimą 50 % neišieškotos sumos automatiškai padengia valstybė narė. Jei valstybė narė buvo aplaidi, jai gali tekti mokėti visą sumą.

Pirmą kartą šis mechanizmas pritaikytas 2007 m. balandžio mėn. Komisijos sprendimu⁷³, kuomet buvo patvirtinti visi tiriami neišieškoti atvejai, senesni nei 2003 m. ar 1999 m. (tai yra 4 ir 8 metų senumo), sudarantys 131,7 mln. EUR sumą, kurią turi atlyginti valstybės narės. Dar 100 mln. EUR buvo ar bus liepta atlyginti valstybėms narėms vėlesniais Komisijos sprendimais, tvirtinančiais 2006 biudžetinių metų sąskaitas; jie buvo išskirti 2007 m. balandžio mėnesį.

Valstybės narės suteikė finansinę informaciją, susijusią su Žemės ūkio ir kaimo plėtros generalinio direktorato išieškojimo procedūromis. Remiantis galutine padėtimi, nustatyta 2008 m. balandžio 11 d., 2007 m. biudžetiniais metais valstybės narės išieškojo 154,3 mln. EUR; likusi neišieškota suma biudžetinių metų pabaigoje sudarė 1,438 mlrd. EUR. 2003 m. ir 1999 m. neišieškotų atvejų finansinės pasekmės apskaičiuotos taikant pirma minėtą taisyklę „50–50“: 2007 m. balandžio mėn. sprendimu dėl sąskaitų patvirtinimo⁷⁴ valstybės narės turės atlyginti 137,6 mln. EUR. Be to, dar 165 mln. EUR turės būti apmokėta iš Bendrijos biudžeto už 2007 biudžetiniais metais neįmanomas išieškoti sumas.

Po to, kai sumokės Bendrijos biudžetui 50 procentų, valstybės narės turės tęsti gavėjams neteisėtai sumokėtų sumų išieškojimo procedūras ir pervesti į Bendrijos biudžetą 50 % atgautų lėšų.

5.2. Struktūriniai fondai

Struktūrinių fondų srityje dėl pažeidimo ar sukčiavimo neteisėtai sumokėtas sumas iš gavėjų taip pat išieško valstybės narės. Komisija šios srities lėšas gali išieškoti sumažinusi arba panaikinusi finansinę paramą.

Bendrai iš struktūrinių fondų finansuojamos programos yra daugiametės ir paremtos tarpiniu finansavimu. Neteisėtai išmokėtos sumos gali būti išieškomos prieš pasibaigiant programai arba jai pasibaigus. 1994–1999 m. programavimo laikotarpio galutinio apmokėjimo prašymus Komisijai pateikti reikėjo ne vėliau kaip 2003 m. kovo 31 d. Šiuo laikotarpiu Komisija prisidėjo prie beveik 1 000 programų

⁷² Komunikatas C (2007)5709 dėl pareigų pasidalijimo Komisijoje finansinės pažeidimų stebėsenos srityje.

⁷³ Sprendimas 2007/327/EB, OL L 122, 2007 11 5.

⁷⁴ Sprendimas 2008/396/EB, OL L 139, 2008 5 29.

finansavimo už bendrą maždaug 159 mlrd. EUR sumą⁷⁵. Komisijos įgaliojimus suteikiančios ir valdymo tarnybos, OLAF padedamos, užtikrina administracinę ir finansinę stebėseną šioms programoms baigti.

1994–1999 m. programavimo laikotarpiu valstybės narės pranešė apie 11 647 pažeidimus (2007 m. – 74), kurių finansinė vertė sudaro 1,52 mlrd. EUR⁷⁶, išmokėtų kaip Bendrijos parama (2007 m. – 68 mln. EUR).

Iš šių atvejų 5 686 Komisija galutinai išnagrinėjo; galutinio apmokėjimo metu arba po baigimo buvo įskaičiuota arba gražinta į Bendrijos biudžetą 630 mln. EUR. Be to, valstybės narės Komisiją informavo, kad nacionalinės administracinės ir teisinės procedūros baigtos 1 610 atvejų, o jų finansinis poveikis tuo pačiu laikotarpiu vertinamas 101 mln. EUR. Komisijos tarnybos pradėjo suderinimo procedūras, kad užbaigtų šių atvejų nagrinėjimą.

Be to, 2007 m. Komisija priėmė sprendimą dėl finansinių padarinių, taikomą EŽŪOGF Orientavimo skyriaus finansuotoms išlaidoms, 27 atvejams, apie kuriuos buvo pranešta, dėl kurių valstybės narės paprašė neįmanomas išieškoti skolas įrašyti į Bendrijos biudžetą

2000–2006 m. programavimo laikotarpiu valstybės narės kol kas pranešė apie 12 161 pažeidimo atvejį (2007 m. – 3 428), kurių finansinė vertė sudaro 1,79 mlrd. EUR, išmokėtų kaip Bendrijos parama (2007 m. – 630 mln. EUR).

Valstybės narės Komisiją informavo, kad nacionalinės administracinės ir (arba) teisinės procedūros atliktos 4 471 atveju, išieškota maždaug 509 mln. EUR.

Finansinės korekcijos, susijusios su 1994–1999 m. ir 2000–2006 m. programavimo laikotarpiais, sudarė atitinkamai 2 141 mln. EUR (2007 m. – 176) ir 1 569 mln. EUR (2007– 220 mln. EUR). Šios finansinės korekcijos buvo atliktos po Komisijos ir Audito Rūmų auditų, po OLAF tyrimų ir po 1994–1999 m. laikotarpio programų baigimo procedūros. Jos apima oficialius finansinės korekcijos sprendimus, priimtus nustatčius pažeidimą, baigus programą ir atskaičius lėšas, nes valstybė narė nedeklaravo pakankamų reikalavimus atitinkančių išlaidų, taip pat gražinus išieškotas sumas pasibaigus teisinėms procedūroms, kurios iki programos pabaigos buvo neužbaigtos⁷⁷.

Komisiją informavus apie pažeidimą, dauguma sumų tampa finansinių korekcijų objektu. Tačiau kai kurių pažeidimų atveju, nors apie juos pranešta, sumos išskaičiuojamos prieš mokėjimą, todėl jų finansinės korekcijos neatliekamos.

⁷⁵ Kalbama apie daugiamečių programas. Šis skaičius neapima iš struktūrinių fondų tiesiogiai finansuojamų ir iš Sanglaudos fondo finansuojamų projektų.

⁷⁶ Padėtis pagal 2008 m. balandžio 15 d. ECR bazės duomenis.

⁷⁷ Šios sumos neapima finansinių korekcijų, nesuteikiančių pagrindo išieškojimui, pvz., atliktų valstybei narei nustatčius pažeidimą arba sutikus su Komisijos pasiūlyta finansine korekcija ir kai neteisėta suma buvo skirta kitam projektui.

5.3. Nuosavi ištekliai

Valstybės narės privalo išieškoti ir lėšas, jų įrašytas bendroje OWNRES duomenų bazėje. 2007 m. nustatytų pažeidimų suma, kurią reikia išieškoti, sudaro maždaug 377 mln. EUR.

Gali būti, kad ši suma, nepaisant valstybių narių pastangų, nebus visa išieškota. Nustatytos sumos gali keistis gavus naujos informacijos arba po teisinės procedūros, arba skola gali būti paskelbta neįmanoma susigrąžinti dėl skolininko finansinių problemų.

Šiuo metu už 2007 m. įvykusius pažeidimus išieškotų sumų dalis yra 40 % (apie 150 mln. EUR)⁷⁸. Tai gera pradžia: bendra 2006 m. išieškota suma, kaip rašoma praeitų metų ataskaitoje, sudarė 32 %, o dabar jau pasiekė 40 %. Pastaruosius dešimt metų išieškota dalis svyravo nuo 40 iki 55 %.

Kai nustatytos sumos neišieškojimo negalima priskirti valstybei narei, ji gali prašyti iš sąskaitų išbraukti nesugrąžintinas sumas. 2007 m. Komisija 16 atvejų, sudarančių apie 28 mln. EUR, atsisakė išbraukti kai kurių valstybių narių prašytas sumas, nes ji manė, kad neišieškojimą galima priskirti valstybėms narėms.

Be to, laikantis finansinės atsakomybės principo, kai kurios valstybės narės sumokėjo Komisijai daugiau nei 20 mln. EUR, nes nenustatė muitinių skolų, kurios turėjo būti nustatytos.

5.4. Tiesioginės išlaidos

Tose srityse, kuriose fondus tiesiogiai valdo institucijos, jos išieško neteisėtai sumokėtas sumas, nesikišant valstybėms narėms.

Finansiniame reglamente ir jo įgyvendinimo taisyklėse numatomi keli išieškojimo procedūros etapai:

- įgaliotas pareigūnas numato ir oficialiai nustato skolinį reikalavimą (taip pat įsitikina, kad jis tikras, įvertintas tam tikra nustatyta suma ir grąžinimo terminas yra pasibaigęs),
- parengiamas vykdomasis raštas sumoms išieškoti (įgaliotas pareigūnas apskaitininkui duoda nurodymą atlikti išieškojimą) ir skolininkui išsiunčiama debeto aviza,
- apskaitininkas atlieka išieškojimą, jei įmanoma, tarpuskaitos būdu tais atvejais, kai skolininkas Komisijai taip pat turi pretenziją, kuri yra tikra, įvertinta tam tikra nustatyta suma ir kurios grąžinimo terminas yra pasibaigęs.

Jei po to, kai buvo išsiųsti priminimo laišakai ir oficialus įspėjimas, skolininkas nesumokėjo skolos, o apskaitininkas negalėjo susigrąžinti sumos tarpuskaitos būdu ar pasinaudodamas skolininko pateikta banko garantija, įgaliotas pareigūnas nedelsdamas nustato, kokį priverstinio išieškojimo būdą taikyti skoliniam reikalavimui.

⁷⁸ Apskaičiuota remiantis 2008 m. gegužės 9 d. duomenimis.

Yra du būdai išduoti vykdomąjį raštą. Taikomas arba vienas, arba kitas:

- priimamas sprendimas, kuris vykdomas pagal EB sutarties 256 straipsnyje nustatytas sąlygas (sprendime oficialiai nustatomas skolinis reikalavimas, ir sprendimas įgyja vykdomojo rašto galią),
- raštas gaunamas per teismą iš nacionalinių ar Bendrijos teismų. Šiam būdai priskiriamas civilinis ieškinys baudžiamojoje byloje tuo atveju, kai tai leidžia teismai.

Iš 2007 m. parengtų skolinių reikalavimų 226 atvejais išieškota visa arba dalis sumos. Komisijos tarnybos išieškojo 3,7 mln. EUR. 184 atvejais išieškota visa neteisėtai sumokėta suma; 223 atvejais sumą dar reikia nustatyti. Likusi išieškoti suma sudaro 10,7 mln. EUR (204 atvejai).

5.5. Išieškojimas po OLAF tyrimo

Kai iš OLAF galutinės ataskaitos paaiškėja, kad tikėtina, jog pagalbos gavėjui neteisėtai pervesta tam tikra suma, arba nebuvo gauta priklausanti suma, atsakingos institucijos, paprastai valstybių narių arba susijusių trečiųjų šalių institucijos, minėtas sumas turi išieškoti. OLAF stebi išieškojimo procedūras.

2007 m. OLAF oficialiai baigė atvejų, sudarančių daugiau nei 203 mln. EUR, finansinį stebėjimą. 197,67 mln. EUR išieškota struktūrinių fondų srityje, baigus 53 bylas, iš kurių 35 buvo neišnagrinėtos senos bylos. Ši suma nurodyta Komisijos sąskaitose ankstesniais biudžetinais metais. 2007 m. didelės sumos taip pat išieškotos dar nebaigtose bylose.